

LA CATALUNYA DEL NORD

joan-daniel bezsonoff

Hi ha moros a la costa vermella | En el francès col·loquial de la *banlieue* es practica força la inversió de les síl·labes. Així, de la festa (*fête*) en diuen *teufe*, dels moros, *beurs* i de les mores, *beurettes*.

La majoria dels meus alumnes de català descendeixen de pagesos i pescadors catalans del Rosselló. Alguns procedeixen del Principat o del País Valencià. Hi ha també una forta minoria de francesos de l'interior que volen apropiarse de la llengua de la terra on han nascut. Cal recordar que un 60 % dels pares dels alumnes de les escoles Bressola i Arrels venen de França endins.

Des de fa quatre o cinc anys ha arribat una altra comunitat de catalanòfons: els adolescents marroquins nascuts a Figueres, Vic o Barcelona. Han seguit els pares a l'Estat francès per raons econòmiques. D'aquests joves, els de les comarques tenen com a llengua pròpia la nostra parla. En canvi, els marroquins de Barcelona fan servir més el castellà, tot i que saben el català. S'han instal·lat a Perpinyà i a tota la geografia occitana pròxima. A Narbona, Besiers i fins i tot Lunèl.

M'agrada aquesta paradoxa. Els moros contribueixen a la reimplantació del català a casa nostra.

L'ALT EMPORDÀ

joan ferrerós

S'ha acabat el Circ | Impacte econòmic a Figueres del Festival Internacional del Circ Elefant d'Or: una consultoria, Baldrick i Munitz, ha conclòs que el 2017 la capital empordanesa n'ha obtingut un benefici d'1.404.132,13

euros. Més: segons els experts citats, per cada euro que Figueres ha invertit en la consecució del Festival, n'ha obtingut 10,44 de retorn. Per sobre d'un mil per cent. Detalls: la mitjana de despesa que han fet a Figueres els més de trenta mil assistents de la passada edició (per exemple, dos mil hi van dormir) ha estat d'uns vint-i-cinc euros per barba; o, per exemple, al llarg dels quatre anys que ha durat el conveni Ajuntament-Festival, els assistents han augmentat la despesa un vint per cent. Caducat el conveni, el promotor, Ge-

nís Matabosch, ha dit que no hi ha res concertat quant al futur perquè no hi ha res garantit per plantejar-se l'edició 2018. En el darrer ple del juliol, l'alcaldessa, Marta Felip, no ha pogut comptar amb la complicitat de la majoria dels altres components del consistori i, per tant, la festa del Circ s'ha acabat.

Fil·loxera | Possible activitat que poden fer indígenes alt-empordanesos i estiuejants: visitar el lloc de la primera vinya catalana/espanyola infectada per la fil·loxera. A peu o en cotxe, hi porta la pista que segueix al carrer de Cotlliure de Rabós d'Empordà: s'hi arriba com si anéssim a Espolla, un quilòmetre enllà passant a prop del menhir jacent. El butlletí provincial del 20 d'octubre del 1879 publicava que «se halla invadida por la filoxera una viña situada en "coll de Fornells", del distrito municipal de Rabós». La notícia oficial apareixia dies després que els veïns del poble haguessin detectat algun cep de garnatxa malalt, en aquest coll de prop l'Orlina i a les envistes de Sant Quirze de Colera. L'alcalde ho va dir al governador, que hi envià tècnics per confirmar l'inici de la catàstrofe que va arrasar la vinya catalana. Poca sorpresa, perquè Narcís Fages de Romà i d'altres sabien que la malura ja era a Cotlliure i al Voló.

>> Gran desfilada amb la participació de tots els artistes del festival.

©Bertrand Guay

Ferides curades | A Arenys d'Empordà (Garrigàs) i a Palau de Santa Eulàlia hi ha unes terres anomenades *els Comuns*. Són prop del riu Fluvià i el nom n'explica la vella funció: havien estat terres comunals de les quals tot el veïnat es podia aprofitar (llenya, conreu, pastura...). En les darreres dècades aquests *comuns* havien estat sotmesos a una intensa extracció d'àrids, sobretot durant els anys d'eufòria immobiliària. Desbotida la bombolla del formigó, i fallida i desapareguda l'empresa Àrids i Transformats SL, que venia graves i sorres, havien quedat a la vista uns considerables forats molt lletjos. I, subsidiàriament (pagant entre tots els plats trencats), Territori i Sostenibilitat ha restaurat els cràters i hi ha plantat herbes i arbustos per embellir les vint-i-cinc hectàrees devastades i abandonades.

EL BAIX EMPORDÀ *puri abarca*

Les carreteres del Baix Ter | La zona del Baix Ter, en ple Empordanet o Petit Empordà (denominació difosa per l'escriptor Josep Pla per delimitar amb esperit literari l'espai entre el Ter i la seva població natal, Palafrugell), conviu, des de fa anys, amb una xarxa de carreteres rica en paisatge, però pobra en seguretat per als seus usuaris. La majoria de carreteres són estretes, sense marges que permetin arraconar el vehicle en cas necessari i, mentrestant, cada vegada hi circulen més vehicles. En alguns casos, com en el de Torroella de Montgrí, la situació és especialment greu, perquè les dues carreteres que uneixen el municipi amb l'àrea de Girona presenten aquests importants dèficits i no són pocs els accidents mortals que s'hi han produït. Els alcaldes dels municipis afectats per aquesta mancança han arrencat un compromís del Govern de la Generalitat de trobar-hi una solució, a executar en un termini de quatre anys. Cal que el Govern no s'adormi i comenci a concretar accions; és urgent.

©Judith Pujadó

>> La torre de les Hores. Pals.

Òmnium aterra al Baix Empordà

| Després de molts anys de trobades i negociacions sense assolir acords, finalment, hi ha hagut un consens per crear una gestora d'Òmnium Cultural al Baix Empordà. Òmnium, entitat sense ànim de lucre que treballa per a la promoció de la llengua i la cultura catalanes, l'educació i la cohesió social, té prop d'un miler de socis al Baix Empordà, però no hi havia manera d'assolir un acord entre les diferents poblacions per crear-hi una gestora, així que les activitats de la comarca, força nombroses, depenien de la delegació que l'entitat té al Gironès. En els últims temps, el paper d'Òmnium en la defensa dels drets nacionals de Catalunya ha pres força a favor del procés independentista del país, i el Baix Empordà s'ha convertit en una de les comarques amb més empena social per donar suport al referèndum i a la constitució de la República catalana. Hi calia la presència directa d'una entitat com Òmnium per ajudar a canalitzar aquestes inquietuds ciutadanes.

La torre de les Hores, a punt | La torre de les Hores de Pals, un edifici del segle XII, emblema del nucli antic del municipi, ja es pot obrir al públic després de cinc llargs anys de treballs de restauració. La torre, de quinze metres d'alçària i parets de gairebé dos metres d'amplada, s'aixeca sobre una elevació de roca natural. Era la torre mestra de l'antic castell de Pals (segle IX), del qual actualment només queden alguns ves-

tigis, com ara filades de carreu o una cambra amb volta de canó, en una casa adjacent. El petit campanar que corona la torre va ser afegit durant el segle XV i és el que li dona el nom, perquè s'hi va col·locar un rellotge. Mitjançant una subvenció de la Diputació de Girona, l'Ajuntament va iniciar el 2012 la restauració dels elements deteriorats de la torre, com ara les escales de fusta. És una de les torres més ben conservades de la comarca, i des del seu cim hi ha unes vistes notables dels arrossars de Pals, la plana del Baix Ter, el Montgrí i les illes Medes.

LA CERDANYA *sandra adam*

La casa de la frontera | El darrer mes de juny va tenir lloc l'entrega del Premi BBVA Sant Joan, que aquest any ha recaigut en el periodista i escriptor Rafael Vallbona per la seva novel·la *La casa de la frontera*. Aquest manuscrit, que es publicarà durant la Setmana del Llibre en Català d'aquest mes de setembre, està ambientat a Puigcerdà i explica la història de la Cerdanya a través de cinc generacions de la família Grau.

Les protagonistes de la novel·la són la Carme Grau i casa seva, a pocs metres de la frontera entre Puigcerdà i la Guingueta d'Ix. La història comença

quan la Carme abaixa la persiana del local que la família va comprar el 1892 per obrir-hi un hostel. És en aquest moment que la protagonista recorda tot allò que les diferents generacions de la seva família li han anat explicant al llarg del temps, però també el que ella hi va viure des que hi va néixer fins a finals del segle xx.

A través dels diferents personatges de la història, Vallbona explica la història de la família, del local, que va canviant d'usos, i també dels episodis més importants de la nostra història recent, com les dues guerres mundials, la Guerra Civil espanyola i la postguerra, però també parla de l'estraperlo, un imperatiu en terres de frontera.

FeMAP 2017 | Aquest 2017, el Festival de Música Antiga dels Pirineus ha celebrat la seva setena edició. D'un total de quaranta-nou concerts programats entre els mesos de juliol i agost en diferents poblacions del Pirineu, d'Andorra i del sud de França, la Cerdanya n'ha acollit nou. Els concerts s'han ofert tant a l'Alta Cerdanya (la Guingueta d'Ix) com a la Baixa Cerdanya (Puigcerdà, Llívia, Alp, Fontanals de Cerdanya i Urús).

Aquesta setena edició consolida el FeMAP com el festival de música antiga més important del sud d'Europa. La recepta de l'èxit és un combinat de música, patrimoni i turisme que anualment atreu un bon nombre de públic que gaudeix dels concerts però també de les degustacions proposades, les visites al patrimoni o els actes culturals.

A més, el festival té una secció compromesa socialment que organitza un taller per als usuaris de la Fundació ADIS de Puigcerdà. Es tracta d'introduir la música en el col·lectiu de persones amb diversitat funcional que formen part de la Fundació ADIS.

LA GARROTXA

joan sala

Portes obertes a la cultura | Besalú ha inaugurat un nou centre d'interpretació on es fa un repàs a la història de la vila des de fa uns tres mil anys. Es mostren una cinquantena de peces arqueològiques i

© Joan Frigola

>> Centre d'interpretació. Besalú.

documents procedents de diverses col·leccions, en un espai de més de cent metres quadrats ubicat a l'edifici de la Cúria Reial. És un espai molt correctament disposat que ajuda d'una manera notable a conèixer el passat de la vila comtal, i que ben segur serà freqüentat pel nombre públic que visita la població, considerada pel diari *Los Angeles Times* com «el poble espanyol més interessant del qual no has sentit parlar mai». Per tant, és clar que resulta conegut des de terres molt llunyanes. Pel que fa a centres museístics, cal assenyalar que darrerament els museus d'Olot, amb un nou web, han anat posant progressivament a l'abast de tothom les seves col·leccions ubicades en tres equipaments: el Museu de la Garrotxa, on hi ha un important fons d'art; el Museu dels Sants, on s'exhibeix l'artesanía, i Can Trincheria, des d'on es fa un apropament a la societat. Cada vegada resulten més habituals les visites virtuals als museus d'arreu del món, que permeten conèixer el que s'exhibeix a les sales permanents, però també als seus dipòsits, que contenen un nombre molt superior d'obres d'art. És una bona manera de fer visitants als museus per tal d'observar de prop el que s'ha vist a través de la pantalla.

Un model de turisme sostenible | L'associació Turisme Garrotxa ha fet vint anys, i s'ha convertit en un model

de turisme sostenible pioner en l'àmbit català. Des de la seva fundació treballa per fomentar l'economia autòctona, la seva identificació amb l'entorn, la cohesió social i la millora de la qualitat de vida dels habitants de la comarca, impulsant la innovació.

Troballes arqueològiques | Les excavacions que s'han dut a terme en els darrers temps a la Vall d'en Bas han estat molt significatives. A l'assentament de la Dou s'hi han fet unes troballes del bronze final que són les úniques que s'han descobert a Catalunya; d'aquesta època hi ha poca informació no sols en el nostre país sinó també en tot l'arc mediterrani, des de França fins al sud de la Península. Però en una altra excavació del municipi, la de l'Aubert, s'hi han trobat restes altmedievales a partir del segle v que resulten molt atípiques. Aquest assentament, proper als Hostalets d'en Bas, conté una seqüència completa d'una explotació agrícola, ramadera i forestal des del segle v, període final de l'imperi romà, fins al segle x. És una època poc explicada, atesa la gran manca de jaciments, restes antròpiques i documentació. Per tant, el que ens ocupa és molt significatiu. Durant aquest estiu han continuat els treballs, i s'han fet noves troballes. Si hi ha subvenció, es faran futures intervencions, per buscar la zona d'enterrament dels morts, que

és de gran interès, ja que permetria aprofundir en aspectes de la vida d'aquells habitants, com ara la mitjana d'edat, malalties, nutrició, i també en aspectes de les feines que feien. Des de 2016 es treballa en el marc d'un conveni amb la UAB, i per la Vall d'en Bas, com a campus arqueològic d'interès, hi passen nombrosos estudiants cada any, donades les singularitats dels seus jaciments.

EL GIRONÈS

dani vivern

Divisions | Des que es va anunciar el referèndum per a l'1 d'octubre, les divisions d'opinió i de partit i el recel a divisions més cuirassades han estat el rerefons d'un estiu calorós en força sentits. Entre d'altres, hem pogut seguir la divisió de parers entre Salt i Girona per la ubicació del nou hospital Josep Trueta; la dels veïns que advoquen pels pisos turístics i els que n'abominen, i, finalment, una divisió molt esperada: el pas del Girona a primera.

Sumes | Finalment, sumarem un nou (i alhora, vell) monument a Girona? La reconstrucció del pont del Dimoni, del segle XIV, ha passat ja per més d'una aprovació de l'Ajuntament, però sembla que ara va de bo. No es col·locarà exactament, però, al lloc on va estar fins al 1968. Ha plogut molt des de llavors, i la zona del Güell en la qual el pont feia realment de pont ha canviat radicalment. La seva nova ubicació quedarà uns metres més avall, seguint el curs del riu.

Girona també suma en relacions exteriors. A principi de juny, va acollir una trobada de representants de la comunitat jueva (uns quaranta rabins d'Europa i Àfrica) a l'hotel Carlemany, trobada en què va participar el president Puigdemont. Aquest congrés tenia un significat especial, tant per les arrels jueves gironines com perquè no se n'havia fet cap en cinc-cents anys en tot l'Estat espanyol.

I, a més de sumar passatgers a l'aeroport, que aixeca el cap després d'un temps de sequera, Girona ha sumat un guardó a una actuació arquitectònica

memorable. Fa trenta-cinc anys que es va procedir a netejar i pintar les cases de l'Onyar, una de les imatges icòniques de la ciutat. Aquella obra, dirigida pels arquitectes Josep Fuses i Joan Maria Viader, va rebre fa unes setmanes el premi Més 10, en el marc dels Premis d'Arquitectura de les Comarques de Girona. La nova cara de l'Onyar va engegar, el 1984, la revitalització del Barri Vell, avui una feliç realitat.

Multiplicacions | Com cada estiu, s'han multiplicat les obres públiques: per exemple, el gran moviment de terres entre Salt i Bescanó, al tram de la Pilastra. Sembla que es tracta de desdoblant la carretera, de mala fama pels revolts entre la muntanya de cal Gegant i el Ter, que hi passa arran. No s'acaba d'entendre tant d'enrenou, justament quan no fa gaires anys s'havia aconseguit ampliar-ne la calçada i fer-la molt més segura. No sabem què hi diria Salvador Sunyer, exalcalde de Salt, que ens va deixar el juny passat, i que tant de bo haguéssim pogut multiplicar perquè posés una mica del seu seny al país. Sunyer, farmacèutic, poeta, professor de català, polític... ha estat un exemple de persona autodidacta, franca, amable, d'una ètica i transparència que es troben a faltar sovint en la classe dirigent.

EL PLA DE L'ESTANY

xavi xargay

Ethno Catalonia | Per segona vegada, a Banyoles es va organitzar el campus i festival folk Ethno Catalonia. Ethno Catalonia forma part d'un programa internacional que es realitza a quinze països i que s'adreça a músics d'edats compreses entre 18 i 30 anys. El campus es va dividir en dues parts: els sis primers dies, els músics participants van estudiar, a l'Ateneu Musical de Banyoles, melodies i ritmes tradicionals, i prepararen el repertori que van oferir, posteriorment, en la seva gira pels festivals Músiques del Món, de Barcelona; Paupaterres, de Tàrraga, i Pirineos Sur, de Sallent de Gállego. El concert final es va fer a la plaça Major de Banyoles. Els participants, que s'hostatjaren a l'Alberg de Banyoles, van realitzar un aprenentatge horitzontal de cançons durant els tallers i els assajos, i es van acostar especialment al món del flamenc i la rumba.

Novel·les | Quan la Diputació va publicar el seu *Atlas literari de les terres gironines*, la comarca plaestanyenca

>> Festival folk Ethno Catalonia.

@Arxiu Ethno Catalonia

tenia, comparativament, una nòmina d'obres tirant a breu. Des de llavors (i ja fa temps) escriptors com Miquel Aguirre han engruixit el fons literari de la comarca. Ara, en poques setmanes de diferència, han aparegut tres novel·les relacionades amb autors o espais banyolins. Enric Crespi, autor barceloní establert a Banyoles, ha publicat *Les goges: Un conte adult de fades*, editat per Mia Masgrau (MMV Edicions). La periodista Bàrbara Julbe, nascuda a Banyoles, ens parla d'una experiència íntima i traumàtica a *On em portin els ametllers* (Greal). La tercera aportació és de J. N. Santaaulàlia, escriptor rigorós que publica a Proa *La sorra vermella*, una trepidant història, molt ben escrita, que ens parla de la Guerra Civil i de la immediata postguerra, d'uns vençuts que lluiten dignament i es guanyen / ens guanyen el futur.

EL RIPOLLÈS *ramon alabau*

A la vora del Freser | Els pobles petits tenen un problema amb la informació: només apareixen en els grans mitjans quan hi ha una notícia luctuosa. Pel que fa a la resta, la seva quotidianitat, sovint difícil, roman closa en els límits de la seva orografia. Però és la rutina diària la que configura el pols d'un poble i prepara la seva realitat futura. L'hospital de Campdevàrol ha invertit 320.000 euros en l'adquisició d'un equip per fer la prova del TAC, la qual cosa permet als pacients no haver de desplaçar-se a Vic o a Girona. En aquests casos l'avantatge de la proximitat no té preu. El que sí que ha tingut preu aquest estiu ha estat l'accés al torrent de la Cabana: cinc euros per persona, exceptuant els habitants de Campdevàrol i les Lloses i els menors de dotze anys. El conveni, signat pels consistoris de les dues poblacions, vol reduir així l'allau de visitants, amb la voluntat de preservar el medi natural. Val a dir que els diners recaptats seran destinats a millorar aquest indret paradisiac.

© Judit Pujadó

>> *Entrada a una de les mines d'Ogassa.*

A la vora del Ter | Sant Joan de les Abadesses ha aconseguit recuperar un facsímil del *Retaule de la passió, mort i resurrecció de Jesús* de Bernat Saulet, un conjunt de vint escenes en alabastre, que des de finals del segle XIX es trobava al Museu Episcopal de Vic. Es tracta d'una obra mestra del gòtic català que podrà reposar de bell nou en el seu context original. Per altra banda, l'Ajuntament ha adquirit l'estació de Toralles, que va deixar de funcionar l'any 1967, després del tancament de les mines d'Ogassa. Un pas més per anar confegint un projecte turístic important: donar a conèixer el passat miner i cimiter de la zona, un projecte ambiciós que necessitarà temps i ajut per poder materialitzar-se.

A l'aiguabarreig | El Consell Comarcal del Ripollès ha solucionat un problema que arrossegava de feia temps: ha adjudicat la recollida de residus de divuit dels dinou municipis del territori (Camprodon gestiona el seu servei) a l'empresa Urbaser i Vigfa Residus, que ha presentat la millor proposta rebaixant un 14 % el preu de licitació. Per la seva part, el consistori de Ripoll vol acabar amb els problemes de sonoritat de l'antiga església de Sant Pere, espai que semblava ideal per dur-hi a terme moltes activitats culturals de la vila. Per acabar, el consistori vol evitar que les bicicletes circulin per les voreres, atès el perill que

això suposa. Són aquests els detalls que fan que una vila sigui habitable. Una cosa més, l'alcaldeessa de Vallfogona de Ripollès, presidenta de l'Associació de Micropobles de Catalunya, malda de valent per aconseguir que el seu poble, així com els 238 micropobles que existeixen a casa nostra, deixin de ser invisibles. Tot un repte per a una comarca que continua perdent població.

LA SELVA *joan domènech*

El Turó Rodó | Lloret compta amb un nou jaciment arqueològic museïtzat i, per tant, amb un desplegament pedagògic que permet intuir d'una manera entenedora i amena la vida que portaven en aquest indret els antics habitants indigets. Les primeres referències que es tenen del lloc daten del voltant de 1925, quan el farmacèutic Enric Botet i Sisó, durant la construcció d'un camí, localitzà i recollí diversos elements interessants, consistents en fragments de dolis, d'àmfores, de vasos de diverses formes, pondus, pedres pissarroses foradades utilitzades possiblement com a llast per a la pesca

amb xarxa, etc. El poblat, situat arran de mar, entre sa Caleta i la cala dels Freres, a uns quaranta metres d'altura, començà a ser excavat científicament sota la direcció de Joan Llinàs als anys 2000-2003. La cronologia que s'ha establert va des de finals del segle III aC fins a les primeres dècades del segle I aC. Dels habitatges, set s'adossen per la part interna a la muralla, que defensa la fortalesa pel nord i per l'est, i després hi ha les petites estances de la banda sud, a prop del penya-segat. Ara, un cop excavat totalment, el recinte es mostra al públic amb els pertinents plafons explicatius, i s'ha reconstruït una de les cases amb els mateixos procediments que feien servir els ibers, en aquest cas ja força romanitzats.

© Joan Domènech

Blanes: nou llibre | L'Ajuntament de Blanes, a través de l'Arxiu Municipal, acaba d'editar el recull titulat *Contes il·lustrats*, format per quatre narracions pràcticament inèdites en vers i en prosa, que van ser escrites a finals del segle XIX pel lletraferit blanenc Josep Alemany i Borràs. Els títols dels quatre contes són «Felis de la font», «L'Enramada», «Tirant l'art» i «La fira de Sant Tomàs». Com explica l'arxiver en cap Antoni Reyes, els contes són d'una època de recessió econòmica de la vila, després de la Tercera Guerra Carlina, amb la desaparició quasi definitiva de les drassanes, una incipient industrialització amb poca empenta i una població d'uns 5.000

>> *Jaciment arqueològic del Turó Rodó. Lloret.*

habitants, la meitat analfabets. Els contes, doncs, evoquen aquesta situació i ens traslladen a un Blanes entranyable que encara estava lluny de ser ciutat i menys, encara, un centre turístic.

Joves colomencs a l'estranger | L'estiu és el moment a propòsit perquè els estudiants amb bones notes puguin gaudir d'alguna ajuda que els permeti ampliar i perfeccionar els seus estudis fora del nostre país. Santa Coloma de Farners va tenir la sort, al seu moment, que l'industrial i filantrop Joan Riera i Gubau (1906-1997) l'any 1989 decidís

deixar, per testament, la seva fortuna a la Generalitat amb la condició que aquesta havia de donar beques per a l'aprenentatge de l'anglès, idioma que a ell li havia resultat difícil d'assimilar. Aquest estiu se n'han beneficiat 73 alumnes de Santa Coloma i comarca, que han pogut anar al Regne Unit, a Irlanda i als Estats Units. S'hi havien presentat 243 peticions, i les beques s'han concedit atenent l'estricta ordre de mèrits acadèmics. La Fundació Joan Riera i Gubau destina cada any 150.000 euros a aquestes beques que fomenten l'estudi de l'anglès.

GIRONINS A L'EXTERIOR *jordi jordà casademont*

Fa temps que rodo per diferents països per qüestions de feina. Treballo en una multinacional, i als executius ens toca moure'ns i passar uns anys aquí, uns allà, i anar fent. Després d'una època a Portugal i de passar pel Brasil, ara soc a Galícia, a Santiago de Compostel·la, zona on tenim la central.

Tot això és molt enriquidor, perquè et permet conèixer la gent, els costums, la cultura i tot el que vulguis d'aquests països, si hi tens curiositat, com és el meu cas. Aquí som bastants catalans, passem de quaranta. Estem

organitzats i ens veiem de tant en tant. Celebrem Sant Jordi i el dia de la Mare de Déu de Montserrat, patrons de Catalunya, amb llibres i roses; Sant Joan, amb coca; Tot Sants, amb panells; a l'hivern, el Nadal, i fem una calçotada, amb la col·laboració d'una pastisseria i un restaurant que són catalans.

A la Universitat de Santiago hi fan classes de català, i tenim un *café català*, on ens trobem estudiants i catalans i així ells practiquen la llengua i descobreixen coses del nostre país.